

KICHIK VA XALQARO BIZNESGA SARMOYA KIRITISH: QIYINCHILIKLARI VA IMKONIYATLARI

Tursunov Olimboy Panjiboy o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti 3-bosqich talabasi

Annotasiya: *Ushbu maqolada xalqaro biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish va sarmoya kiritish, YalM, eksport va sanoat kabi makroiqtisodiyot ko'rsatkichlaridagi ulushi tahlil qilingan. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning asosiy yo'llari bo'yicha takliflar ilgari surilgan.*

Kalit so'zlar: *Investitsiya, Xalqaro kichik biznes, Qiyinchiliklar, Imkoniyatlar, Madaniy farqlar, me'yoriy-huquqiy bazalar, bozor dinamikasi, risklarni boshqarish, bozor tadqiqot, Strategik hamkorlik.*

Kirish. O'zbekistonda ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini barpo etishning asosiy maqsadlaridan biri kichik biznesni ustuvor darajada rivojlantirishdan iborat. Bu maqsadni amalga oshirish uchun bosqichma-bosqich iqtisodiy islohotlar o'tkazilib kelinmoqda, kichik biznesning rolini oshirish uchun yirik institutsional asoslar yaratildi. Kichik biznes faoliyatini tashkil etish, erkin faoliyat yuritishini kafolatlovchi huquqiy-me'yoriy hujjatlar, kichik biznesga ko'maklashuvchi bozor infratuzilmasi shakllantirildi. Natijada bugungi kunga kelib, kichik biznes sub'ektlari

mamlakatimiz iqtisodiyotining barcha jabhalarida, mashinasozlik mahsulotlarini ishlab chiqarishda, iste'mol tovarlari, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarishda, servis xizmatlari ko'rsatish va turizm kabi sohalarda faoliyat ko'rsatmoqdalar. Mamlakatimizda qisqa davrda to'plangan tajribalarimiz kichik biznes barqaror iqtisodiy o'sishning muhim omili ekanligini isbotladi. Ayniqsa, mamlakat

iqtisodiyotida chuqur tarkibiy o'zgartirishlar va diversifikatsiya sharoitida milliy iqtisodiyotimizni barqaror rivojlanishi, uning raqobatbardoshligini oshishi hamda yuqori makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga erishishimizda kichik biznes muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. 2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasining 29-maqsadiga ko'ra, tadbirkorlik faoliyatini tashkil qilish va doimiy daromad manbalarini shakllantirish uchun sharoitlar yaratish, xususiy sektorning

Yalpi ichki mahsulotdagi ulushini 80 foizga va eksportdagi ulushini 60 foizga yetkazish belgilangan. Muhim vazifalar sifatida hududlarda 200 ta yangi sanoat zonalarini tashkil etish va biznes-inkubatorlar tizimini rivojlantirish, sharoiti og'ir bo'lgan tumanlarda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yanada qulay shart-sharoitlar yaratish, hududlarda tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, ishsizlik va kambag'allikni

qisqartirish bo'yicha mavjud tuzilmalar faoliyatini takomillashtirish, iqtisodiyotda davlat ishtirokini qisqartirish va xususiy sektorga keng yo'l ochish, iqtisodiy munosabatlarda erkin bozor tamoyillarini joriy etishni kengaytirish kabilar alohida belgilab qo'yilgan. Mamlakatimiz hududlarida kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini oshirish, o'zini-o'zi band qilishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada

rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Xalqaro kichik biznesga sarmayot qilishdagi qiyinchiliklari: Madaniy va til to'siqlari: Madaniy farqlar biznesga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin

operatsiyalar va investitsiya natijalari. Madaniy nuqsonlarni, biznes amaliyotlarini tushunish va muloqot uslublari xalqaro kichik biznesga sarmoya kiritishda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Til to'siqlari, shuningdek, samarali tekshiruv o'tkazishda qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin tadbirkorlar va mahalliy manfaatdor tomonlar bilan muloqot. Normativ va huquqiy murakkabliklar: Har bir mamlakat o'z me'yoriy-huquqiy bazalariga ega, huquqiy tizimlar va muvofiqlik talablari. Bu murakkabliklar orqali navigatsiya bo'lishi mumkin investorlar uchun qiyin, ayniqsa soliq qoidalarini tushunishda, intellektual mulk huquqlari, mehnat qonunlari va korporativ boshqaruv amaliyoti. Bu muhim investorlar uchun muvofiqlikni ta'minlash va huquqiy xavflarni kamaytirish uchun mahalliy huquqiy ekspertizadan jalb qilish.

Bozorning o'zgaruvchanligi va iqtisodiy risklar: xalqaro kichik biznesga sarmoya kiritish investorlarni bozor o'zgaruvchanligi va iqtisodiy risklarga duchor qiladi. Valyuta kurslarining o'zgarishi, siyosiy beqarorlik, davlat siyosatidagi o'zgarishlar va iqtisodiy pasayish investitsiya daromadlariga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. To'liq bozor tahlili va xavf potentsial xavflarni aniqlash va kamaytirish uchun baholash muhim ahamiyatga ega. Cheklangan ma'lumot va shaffoflik: aniq va ishonchli ma'lumotlarni olish xalqaro kichik biznes haqida qiyin bo'lishi mumkin. Moliyaviy sohada shaffoflikning yo'qligi hisobot berish, turli xil buxgalteriya standartlari va ma'lumotlarga kirishning cheklanganligi investorlarga to'sqinlik qilishi mumkin. Biznesning haqiqiy moliyaviy salomatligi va o'sish potentsialini baholash qobiliyati. Dirijyorlikni puxta o'rganish va mahalliy hamkorlar yoki maslahatchilarni izlash muammoni yumshatishga yordam beradi. Operatsion va logistika muammolari: Xalqaro kichik biznesga sarmoya kiritish ko'pincha operatsion va logistika muammolarini hal qilishni o'z ichiga oladi. Ta'minot zanjirlarini boshqarish, transport, tarqatish va infratuzilma, ayniqsa, ishlayotganda murakkab bo'lishi mumkin notanish hududlarda. Investorlar uning samaradorligi va ishonchililigini baholashlari kerak biznesning uzluksiz ishlashini ta'minlash va buzilishlarni minimallashtirish uchun. Siyosiy va geosiyosiy xavflar: Siyosiy barqarorlik va geosiyosiy omillar xalqaro investitsiyalarda muhim rol o'ynaydi. Hukumat siyosatidagi o'zgarishlar, siyosiy tartibsizliklar, savdo

kelishmovchiliklari va diplomatik tangliklarga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin biznes muhiti va investitsiya muhiti. Investorlar bu haqda xabardor bo'lishlari kerak maqsadli mamlakatning siyosiy manzarasi va amalga oshirishdan oldin bog'liq xavflarni baholang investitsiya qarorlari.

Valyuta va ayirboshlash kursining o'zgarishi: Valyuta tavakkalchiligi muhim ahamiyatga ega xalqaro investitsiyalar. Valyuta kurslarining o'zgarishi qiymatiga ta'sir qilishi mumkin investitsiyalar, rentabellik va mablag'larni repatriatsiya qilish. Investorlar diqqat bilan tahlil qilishlari kerak valyuta dinamikasi kabi risklarni boshqarish strategiyalarini amalga oshirish bir nechta valyutalarda investitsiyalarni diversifikatsiya qilish. Biznes amaliyoti va axloqidagi farqlar: Madaniy farqlar biznesga ham taalluqlidir amaliyot va axloq. Bir mamlakatda maqbul yoki umumiy bo'lgan narsa unda bo'lmasligi mumkin boshqa. Investorlar mahalliy biznes urf-odatlarini, muzokaralarni bilishlari va hurmat qilishlari kerak uslublar va axloqiy me'yorlar. Ushbu farqlarni tushunmaslik va ularga moslashmaslik mumkin samarali muloqotga, munosabatlarni o'rnatishga va biznes operatsiyalariga to'sqinlik qiladi. Mahalliy bozor bilimlarining etishmasligi: ko'pincha xalqaro kichik biznesga sarmoya kiritish notanish bozorlarga kirish demakdir. Mahalliy mijozlarning afzalliklarini cheklangan tushunish, bozor tendentsiyalari, raqobatbardosh landshaft va tarqatish kanallari qiyinchiliklarga olib kelishi mumkin. Bozorni puxta o'rganish, mahalliy mutaxassislar bilan hamkorlik qilish yoki ulardan foydalanish mahalliy maslahatchilarning bilimlari ushbu muammoni engillashtirishga yordam beradi va ular haqida tushunchaga ega bo'ladi maqsadli bozor.

Xulosa.

1. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish uchun dastavval tadbirkorlik subyektlarini aniq moliyalashtirish manbalarini, shu jumladan aholi mablag'lari, byudjetdan tashqari jamg'armalar, tadbirkorlar, tijorat banklari va moliya institutlarining kreditlari, xalqaro tashkilotlar va xorijiy davlatlarning grantlari, xalqaro standartlarga muvofiq kredit uyushmalari faoliyatini yo'lga qo'yish.
2. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlar o'z ehtiyojlari uchun ob'ektlar quradigan yangi tashkil etilgan kichik biznes sub'ektlariga yagona soliq to'lovi to'lash bo'yicha imtiyozlar yaratish.
3. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bilan yirik korxonalar o'rtasida ilmiy-texnika sohasida kooperasiyasini yo'lga qo'yish. Yirik korxonalarning buxgalteriya, marketing kabi xizmatlarini autsorsing asosida tashkil etish mexanizmlari bo'yicha huquqiy asoslarni mustahkamlash.
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlarning davlat xaridlarida ishtirokini oshirish, tadbirkorlik sub'yektlarining davlat xaridlari sohasida yanada soddalashtirish deb hisoblaymiz.

"PROBLEMS AND PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF INTERDISCIPLINARY RESEARCH"

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Rugman, A. M. (2012). Kichik va o'rta uchun globallashuv muammolari Korxonalar (KO'K).
2. Shvab, K. (2017). Global raqobatbardoshlik hisoboti 2017-2018.
3. Dunning, J. H. va Lundan, S. M. (2008). Institutlar va OLI paradigmasi
4. ko'p millatli korxonalar.
5. Ramasamy, B., Yeung, M. C. H. va Laforet, S. (2012). Xitoyning tashqi to'g'ridan-to'g'ri xorijiy sarmoya: joy tanlash va firma egaligi. Jahon biznesi jurnali, 47(1), 17-25.
6. EY. (2021). Uchlikning kuchi: Nima uchun kichik va o'rta korxonalarga sarmoya kiritish kerak
7. Jahon banki. (2020). Global iqtisodiy istiqbollari. Jahon banki guruhi.
8. Kshetri, N. (2017). Birgalikda ishlash iqtisodiyoti va xalqaro tadbirkorlik: Imkoniyatlar va qiyinchiliklar.

